

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Asiat: HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016 sekä VNS 1/2015 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016—2019

Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry lausuu seuraavaa hallintovaliokunnan kuulemisessa edustaen kaikkiaan noin 650 valtionhallinnon lakimiestä.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet PUSH ry:n hallituksen lisäksi yhdistyksen taustayhdistykset eli Suomen Syyttäjäyhdistys ry, Suomen Kihlakunnanvoudit ry, Poliisilakimiehet ry, Suomen Nimismiesyhdistys ry sekä Suomen Henkikirjoittajat ry, jotka osaltaan yhtyvät tässä esitettyihin näkökohtiin.

Maistraatti

Maistraateista on hyvää kerrottavaa. Alkuvuodesta toteutetuissa YT-neuvotteluissa saavutettiin niille esitetyt tavoitteet.

Ylipäättään kumuloituvat budjettileikkaukset vaarantavat 2016-2019 palvelutason. Tietotekniikkahankkeet ja prosessien kehittäminen, millä osaltaan voidaan vaikutuksia lieventää, rahoitetaan ja tehdään henkilöstö-menoilla ja omalla työvoimalla. Prosessinkehittämisessä resurssitarve on juuri nyt se, että tietotekniikkahanke (Merp) saataisiin toteutettua. Tämän vuoden 4. lisätalousarvioon on esitetty otettavaksi 800.000 euroa MERP-hankkeen läpivientiin, mikä on kriittistä

maistraateille, koska henkilöstö vähenee ennen kuin tuottavuutta parantavat järjestelmät ovat käytössä. Näiden hankkeiden onnistuminen vaarantuu ja palvelutasoa ei voida pitää nykytasossaan.

Myös maistraattikentällä tarvitaan normien siivousta ja holhoustoimen osalta sellainen ehdotus on jo oikeusministeriössä.

Maistraatit ovat kustannustehokkaita viranomaisia ja julkisen notaarin tehtävät ovat vuosien saatossa hioutuneet ja jos halutaan säilyttää esim. apostillen luotettavuus ja tehokkuus yhdessä, on yksityisen sektorin vaikea voittaa meitä.

Maistraatit kaipaavat ainakin lisärahoitusta tietotekniikkaan ja prosessin-kehittämiseen, sen lisäksi, että palvelutason vaarantavista menojen vähennyksistä luovuttaisiin. Edelleen tästä 2016 budjettiin esitetty 850 000 euroa lisäraha tietojärjestelmiin on hyvin kaivattu ja ensiarvoisen tärkeä, jotta digitalisaatioedut alkavat purra. Ilman käyttökelpoisia ohjelmia emme voi houkutella asiakkaitamme sähköisiin palvelukanaviin.

Lisääntyvä maahanmuutto lisää myös maistraattien palveluiden kysyntää. Lisääntyneen maahanmuuton edellyttämiä resursseja on suunniteltu vuoden 2016 ensimmäiseen lisätalousarvioon – suurimmalla maahanmuuttoarviolla tasoa 12 htv maistraateille.

Sinänsä kokonaiskuva on tällä hetkellä, että maistraattien toimintamenojen rahoitus on alijäämäistä. Siirtomäärärahoja on edelleen, mutta ne hupenevat koko ajan. Tältä viikolta on arvio, että siirtomäärärahat loppuvat vuoteen 2019 mennessä. Eli huolta kehityksen riittävyydestä on joka tapauksessa. Myös ilman uusia lisäleikkauksia, jotka ovat koko ajan ilmassa. Nykyisetkin kehukset edellyttävät henkilömäärän alenevan joka vuosi suunnilleen luonnollisen poistuman tahtia.

Syyttäjä

SYYTTÄJÄLAITOKSEN TALOUDELLISUUS, TUOTTAVUUS JA VAIKUTTAVUUS

Syyttäjälaitos on jo nykyisellään aliresursoitu ja syyttäjien työmäärä ylittää kuudella tunnilla laskennallisen viikkotyöajan. Syyttäjien työaikajoustotkaan eivät ole riittävästi kompensoineet syyttäjätöiden resurssivajausta, joka näkyy jo nyt käsittelyaikojen venymisenä. Syyttäjälaitoksen aliresursointi on näkynyt myös kokeneiden syyttäjien siirtymisenä pois syyttäjälaitoksen palveluksesta, eikä laajoihin ja vaativiin juttuihin nykyiselläänkään ole ollut osoittaa riittävää resurssia. Tämä on omiaan edelleen ruuhkauttamaan syyttäjälaitosta.

Syyttäjälaitoksen työkuorma on edelleen kasvussa. Esitutkintaviranomaiset ovat panostaneet vakavien rikosten torjuntaan, harmaan talouden torjuntaan ja cyber - rikollisuuden torjuntaan. Asioiden tuloksellinen ja vaikuttava hoitaminen edellyttää, että syyttäjälaitoksessa on riittävät resurssit, jotta muiden viranomaisten tekemä työ ei mene hukkaan ja tavoitteita rikosten ehkäisyn osalta ei saavuteta. Oletettavaa on

myös, että viimeaikaiset maahanmuuttoon ja pakolaisuuteen liittyvät tapahtumat tulevat näkymään syyttäjälaitoksessa suurena määränä laittoman maahantulon järjestämiseen liittyviä vaativia ja työläitä asioita, jotka vaativat syyttäjien lisäkouluttamista ja resurssien sitomista asioiden hoitamiseen useiden henkilötyövuosien edestä. Henkilöresursseja sitovat osaltaan myös lainsäädäntöuudistukset ja muutokset syyttäjän työkuvassa; oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja syyttäjien esitutkintayhteistyön velvoitteiden kasvaminen esitutkintalain 5 luvun vaatimalla tavalla.

Koska syyttäjien työpanos on esiarvoisen tärkeää rikosprosessin joka vaiheessa (esitutkintayhteistyö, syyteharkinta ja tuomioistuinvaihe) on vaarana, että syyttäjälaitoksen nykyinen aliresursointi tulee kasvavassa määrin aiheuttamaan merkittäviä oikeusturvaongelmia. Käytännössä kansalaisten sekä Suomessa toimivien yritysten ja muiden toimijoiden oikeuksiin pääsy rikosasioissa viivästyy. Tällä on myös negatiivinen vaikutus esimerkiksi yritysten taloudelliseen toimintaympäristöön. Tämän vuoksi syyttäjälaitoksen resursointiin on syytä panostaa ja syyttäjälaitos tarvitsee resursseihinsa tasokorotuksena aiempien ehdotusten lisäksi noin 20 syyttäjähenkilötyövuotta, mikä tarkoittaa noin 1.5 miljoonan lisärahaa vuoden 2016 tasoon tulevana vuosina.

Ulosotto

Oikeusministeriö on linjannut, että ulosottolaitoksen rakenneuudistusta jatketaan valmistelemalla lainsäädäntöehdotus, joka mahdollistaa ulosottolaitoksen organisoinnin yhdeksi virastoksi. Valmistelussa on huolellisesti arvioitava hankkeen vaikutukset niin asianosaisten oikeusturvan ja palvelujen saatavuuden kuin ulosoton henkilöstön aseman kannalta.

Ulosoton miljardin euron perintätuloksesta vajaat 400 miljoonaa on valtion vero- ja muita tuloja, jotka jäisivät ilman ulosottoa saamatta. Perintätuloksen huonontuminen vain esimerkiksi kaksi prosenttia vähentäisi valtiolle tilitettävää rahamäärää ja valtion ulosottomaksutuloja yhteensä 10 miljoonaa euroa eli jopa enemmän kuin säästötavoite on. Muut velkojat menettäisivät lisäksi 12 miljoonaa euroa. Kahden prosentin huonontuminen ei ole optimistinen vaikutusarvio, vaan laskennallinen esimerkki siitä, kuinka kielteisesti pienikin tuloksellisuuden heikentyminen vaikuttaa valtiontalouteen ja ulosottovelkojen taloudelliseen asemaan ja oikeusturvaan.

Harmaan talouden torjunnan lisärahoituksen päättyminen merkitsee erikoisperintätehtävissä olevan henkilöstön vähentämistä vuonna 2016. Ainoa kestävä tapa säästää ulosoton toimintamenoissa on sitä vastoin henkilötyön vähentäminen automatisoimalla työtä edelleen. Ulosotossa automatisointi on muuhun oikeudenhoitoon verrattuna tehokas keino vähentää henkilötyötä, koska ulosotossa käsitellään miljoonia asioita vuodessa. Muussa oikeudenhoidossa on kysymys suuruusluokaltaan kymmenistä tuhansista asioista. Henkilötyön ja henkilöstön vähentäminen voidaan tehdä hallitusti, luonnollista poistumaa hyödyntäen.

Ulosottomaksutulot kattavat nyt noin 80 % ulosottolaitoksen toimintamenoista. Verovaroilla katetaan noin 20 % menoista. Tämä on vähemmän kuin koskaan aikaisemmin. Verovaroin katettua osuutta voidaan ja on säästösyistä perusteltuakin pienentää esimerkiksi 10 %:iin. Velallisilta perittäviä taulukkomaksuja ei voida korottaa. Ne ovat suuruusluokaltaan oikealla tasolla. Sen sijaan ulosottovelkojilta perittäviä käsittelymaksuja voidaan korottaa ja niitä porrastamalla ohjata liiketoimintaa harjoittavia ammattivelkoja sähköiseen asiointiin, joka vähentää henkilötyötä ulosotossa. Samalla käsittelymaksujen korotus joko lisää ulosottomaksutuloja, jolloin säästötarve pienenee, tai vähentää ulosottoasioiden määrää, jolloin henkilötyö vähenee. Yksityishenkilöt voidaan ilman merkittäviä tulonmenetyksiä vapauttaa kokonaan ulosottovelkojilta perittävistä käsittelymaksuista.

Poliisi

Push ry ei yhdy Poliisihallituksen esittämään käsitykseen suotuisasta määrärahatilanteesta vuonna 2016. Poliisilaitoksissa tehtyjen laskelmien ensi vuoden määrärahakehys johtaisi niissä vähintään noin 200 henkilötyövuoden vähennykseen peruspoliisitehtävistä. Laskelmien ero Poliisihallitukseen johtuu muun muassa erilaisesta henkilötyövuoden hinnoittelusta.

Push ry on pettynyt siihen, että vaikka periaatteen tasolla ns. Tolvasen työryhmän viime keväänä ehdottamat määrärahalisäykset ovat talousarvioesityksessä mukana, esitykseen sisältyy runsaasti määrärahavähennyksiä. Tolvasen työryhmän tarkoittamia määrärahalisäyksiä ei niiden vuoksi nettona toteudu. Erityisen vahvasti esitämme pyrkimyksiä harmaan talouden resursoinnin turvaamista poliisille varsinkin, kun se on turvattu syyttäjälle.

Nykyisissä oloissa pidämme suorastaan tyhmänä ajaa alas poliisin resursseja. Maahanmuuton kustannukset kasvavat ja yritysten kilpailukyky heikkenee, jos poliisin resursseista tingitään. Erityisen lyhytnäköisenä ja vääränä signaalina pidämme harmaan talouden torjunnan rahoituksen lakkauttamista.

Jos on poliittisista syistä tarpeen sopeuttaa toimintaa alenevien resurssien mukaan, tilanteeseen on syytä reagoida muilla tavoin. Odotamme tässä seuraavia toimia:

1. poliisin tavoitteita alennetaan resurssisupistuksia vastaavalla tavalla;
2. lainsäädäntöä kevennetään vähemmän kustannuksia tuottavaksi, esim. esitutkintapakosta luopuminen, hallinnollisten sanktioiden käyttöalan laajentaminen ja kotietsinnän muotomääräysten keventäminen;
3. tilanne tiedotetaan avoimesti ja totuudenmukaisesti sekä se hyväksytään myös laillisuusvalvojien taholla.

Push ry huomauttaa lisäksi, että ajokorttitoimivallan siirrosta pois poliisilta aiheutuu noin 5-6 miljoonaa euroa kattamatonta kuluja. Vuoden loppuun asti ne on voitu

kattaa lupatuloilla. Suunniteltu ulkomaalaislupatoimivallan siirto poliisilta Migrille (vuoden 2017 alussa) jättää monilla paikkakunnilla tyhjilleen toimitiloja, joiden kustannukset voidaan nyt kattaa lupatuloilla. Tästä ja monista toiminnallisista syistä yhdistys ei kannata poliisin täydellistä sivuuttamista ulkomaalaisasioissa varsinkin, kun hankkeessa suunnitellaan perustettavaksi Migrille aivan uusi, oma toimipaikkaverkko. Tätä on pidettävä tarpeettoman kalliina ratkaisuna nykyisessä taloustilanteessa.

Helsingissä, 20.10.2015

Sari Aho
varapuheenjohtaja, PUSH ry.

Esa Soukka
varapuheenjohtaja, PUSH ry.